

Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap

► Mt 22,34–46

Ha igazán szeretnél...

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni 18. vasárnap az egyházi esztendőnek abban az időszakában szólít meg bennünket, amikor a hangsúly a Krisztusban kapott új élet kibontakozására, a hit gyümölcseire és a tanítványi élet mindennapi megélésére kerül. Az *Agenda* témája – „Járjunk elhívásunkhoz méltóan, szeretetben!” – a keresztény élet egyik alapvető kérdését állítja középpontba.

A szeretetben járás azonban nem egyszerű erkölcsi követelményként jelenik meg. A vasárnap evangéliuma arra figyelmeztet, hogy a szeretet parancsa és Krisztus személyének titka elválaszthatatlanok egymástól. A tanítványi élet nem pusztán helyes cselekedetek sorozata, hanem válasz arra a szeretetre, amellyel Isten Krisztusban fordult az ember felé. Így a vasárnap egyszerre irányítja tekintetünket a hitből fakadó életre és arra az Űrra, akiben ennek forrása van.

Amit a textusról tudni kell

Máté evangéliumában textusunk Jézus jeruzsálemi vitáinak sorába illeszkedik. A főpapok, farizeusok és szaduceusok különböző kérdésekkel próbálják őt szaván fogni. Ebben az összefüggésben lép elé egy törvénytudó a kérdéssel: „Mester, melyik a nagy parancsolat a törvényben?” A kérdés mögött azonban nemcsak a próbatétel szándékát láthatjuk, hanem Jézus korának élő teológiai problémáját is: hogyan lehet megtalálni a Tóra sokféle rendelkezése között azt, ami mindennek a középpontja? A törvény összefoglalásának igénye ismert volt a rabbini-kus gondolkodásban is.

Jézus válasza nem egy parancsolat kiemelése a többi közül, hanem két ószövetségi ige összekapcsolása. Az Isten szeretetére vonatkozó felszólítás 5Móz 6,5-ből származik, amely Izrael hitvallásának, a Sömának meghatározó része. A felebarát szeretetének parancsa 3Móz 19,18-ra épül. Jézus e két parancsolat összekapcsolásával nem eltörli vagy meghaladja a törvényt, hanem annak lényegét tárja fel. A „törvény és a próféták” ettől a kettős szeretetparancstól függenek.

A szeretetre használt görög ἀγαπάω ige az ószövetségi háttér alapján nem csupán érzelmi viszonyulást jelent. A szeretet a szövetség összefüggésében hűséget, odafordulást és az egész életet meghatározó kapcsolatot fejez ki. Erre utal a „teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elméd-ből” megfogalmazás is: nem az ember egy részének vallásos érzületéről, hanem egész lényének Isten felé fordulásáról van szó.

A perikópa második egységében (41–46. vers) a kérdező szerepe megfordul: Jézus fordul kérdéssel a farizeusokhoz. A Messiás Dávid fiaként való értelmezése elfogadott várakozás volt, Jézus azonban a 110. zsoltár idézésével tágítja ezt a képet. A Messiás nem csupán Dávid leszármazottja, hanem Dávid Ura. A szakasz így a törvény értelmezésétől eljut Krisztus személyének kérdéséig, amely Máté evangéliumának egészét meghatározza.

A perikópa megértése

A perikópa két része csak együtt tárja fel teljes mélységében Jézus üzenetét. Az első kérdés a törvény középpontját keresi: mi az, amit Isten az embertől vár? Jézus válasza a szeretet kettős pa-

ranca, amelyben összekapcsolódik az Isten felé forduló élet és az embertárs iránti felelősség. Ez azonban nem válhat pusztá erkölcsi programmá vagy emberi teljesítménnyé.

A második részben Jézus kérdése a Messiás személyére irányítja a figyelmet. A „Dávid fia” cím igaz, de nem teljes: Krisztus több az emberi várakozások beteljesítőjénél, ő az Úr. Így a szeretet parancsa krisztológiai összefüggésbe kerül. Nem csupán arról van szó, hogy az embernek szeretnie kell Istent, hanem arról is, hogy Isten szeretete Krisztusban megelőzi és hordozza az embert.

A törvény és evangélium feszültségében a ketős szeretetparancs egyszerre mutatja meg Isten akaratát, és vezet ahhoz, aki ezt az akaratot tökéletesen betölti. A tanítványi élet forrása ezért nem az ember szeretetre való képessége, hanem a Krisztussal való kapcsolat.

Igehirdetési vázlat

A sok parancs között kinek próbálunk megfelelni?

A törvénytudó kérdése első hallásra távolinak tűnhet: „*Melyik a nagy parancsolat a törvényben?*” Mi már nem a Tóra parancsolatai között próbálunk eligazodni. Mégis ismerős az alaphelyzet: a sokféle hang, kötelesség és elvárás között keressük, mi az igazán fontos.

A mai ember életét is kimondott és kimondatlan parancsok alakítják. Ezek sokszor már nem kívülről érkeznek, hanem belénk íródott mondatokként irányítják kapcsolatainkat:

„Ne okozz csalódást!”

„Legyél olyan, amilyennek megálmodtak!”

„Ha igazán szeretsz, akkor megteszed, amit kérek.”

„A másik boldogsága rajtad múlik.”

Így a szeretet, amelynek életet kellene adnia, észrevétlenül teherré válhat. Az ember már nem szeretetből cselekszik, hanem azért küzd, hogy szerethető maradjon.

Amikor a szeretet elveszíti a középpontját

A szeretet az ember legmélyebb vágya, mégis gyakran sérül éppen azokban a kapcsolatainkban, amelyek a legfontosabbak számunkra.

A szeretet nevében lehet birtokolni.

A szeretet nevében lehet büntudatot kelteni.

A szeretet nevében lehet önmagunkat teljeseen elveszíteni.

Jézus válasza ezért nem egyszerűen egy újabb felszólítás: „Szeress jobban!” Nem egy újabb terhet tesz az ember vállára, hanem megmutatja, miből élhet a szeretet.

Jézus válasza: vissza a forráshoz

„*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.*”

Jézus a kapcsolatokat rendezi újra. Az Isten felé forduló életből fakadhat az embertárs szeretete, és ebben kap helyet önmagunk helyes szeretete is.

A „mint magadat” nem önzésre hív, hanem arra emlékeztet: Isten nem önmagunk elvesztését kéri tőlünk. A felebarát szeretete nem jelentheti azt, hogy az ember megszűnik saját hatáiraival, felelősségével és Istentől kapott életével együtt létezni.

„Mit gondoltok Krisztusról?” Ki mondja meg, hogy ki vagyok?

A perikópa második fele itt kap különös jelentőséget. Jézus nem engedi, hogy a beszélgetés csupán erkölcsi kérdés maradjon. A farizeusok azt kérdezik: melyik a legfontosabb parancs? Jézus továbbvezet: kicsoda a Krisztus?

Őt is körülvették emberi elvárások. Sokan meg akarták mondani, milyen messiás legyen. Ő azonban nem ezekből az elvárásokból értelmezte önmagát. A „Dávid fia” igaz megnevezés, de kevés: ő Dávid Ura.

A szeretett ember szabadsága

Jézus szabadsága abból fakad, hogy tudja, ki ő, és kihez tartozik. Ezért tud úgy szeretni, hogy közben nem válik az emberi elvárások foglyává.

A keresztény élet alapja sem az, hogy saját erőnkől létrehozzuk a tökéletes szeretetet. Előbb mi vagyunk azok, akiket Isten Krisztusban szeret.

A kérdés ezért nemcsak az: „Elég jól szeretek-e?”, hanem: „Engedem-e, hogy Krisztus szeretete mondja meg, ki vagyok?” Mert aki tudja, hogy szeretett ember, annak már nem kell a szeretetért küzdenie. Szabad lesz arra, hogy ne megfelelésből, hanem valóban szeressen.

Ötletek az istentisztelethez

Az igehirdetés interaktív kezdéseként megkérdezhetjük a gyülekezetet: „Ha valaki egyetlen mondatdal mutatna be téged, mit mondana rólad?” Majd továbbvihetjük a kérdést: „És mi az, amit szeretnél, ha még meglátnának benned?” Jézust is sokan próbálták meghatározni: volt, aki csak az ács fiát látta benne, mások saját elképzeléseik szerinti messiást vártak. Ő azonban több volt minden emberi meghatározásnál: Dávid Fia és Dávid Ura.

Egy másik lehetőség kis papírok kiosztása, amelyre mindenki felírhat egy „címkrét”, amelyet mások tettek rá, vagy amely alapján önmagát meghatározza. A kérdés: „Ez a szó mindent elmond rólam?”

Énekválasztásnál a perikópa krisztológiai hangsúlya miatt Jézus személyére mutató énekek segíthetnek, pl. EÉ 389: „Jézus, te égi szép...”

Illusztrációk

GONDOLATOK

Henri J. M. Nouwen *A tékozló fiú hazatérése* című könyvében Rembrandt azonos című festményének szemlélése közben keresi az ember valódi identitásának kérdését. A példázat két fia két különböző úton távolodik el az apától. A kisebbik fiú messzire megy, és úgy érzi, elveszítette a fiúi méltóságát. A nagyobbik fiú azonban úgy él az

apa házában, hogy közben kapcsolatát a kötelességteljesítés és az elismerés utáni vágy határozza meg. Bár mindig ott volt az apja mellett, mégsem tudott igazán fiúként élni.

Nouwen értelmezésében az apa szeretete nem a fiúk teljesítményére adott válasz, hanem megelőzi azt. A hazatalálás annak felismerése, hogy az ember legmélyebb identitása nem abból fakad, amit elért, vagy amit mások gondolnak róla, hanem abból, hogy szeretett gyermek.

Ez a gondolat összekapcsolható Jézus kérdésével is: „Mit gondoltok a Krisztusról?” (Mt 22,42) Jézust is sokan saját elvárásaik és elképzeléseik alapján akarták meghatározni. Ő azonban az Atyával való kapcsolatából tudta, ki ő. A szeretet szabadsága ebből a bizonyosságból fakad.

FILM

Good Will Hunting (1997)

Will zseniális fiatalember, de az egész életét védekezésből éli. Teljesítménye, különleges képességei mögött ott van egy sérült ember, aki nem meri elhinni, hogy önmagáért szerethető. A terapeuta (Sean) kapcsolata vele nem a teljesítményére épül: nem azért fordul felé, mert zseni, hanem mert meglátja mögötte az embert. A híres jelenetben, amikor újra és újra kimondja neki: „Nem a te hibád”, lassan áttörik az a fal, amely mögött Will elrejtette valódi önmagát.

A szépség és a szörnyeteg

A szépség és a szörnyeteg története szintén kapcsolódhat a textus kérdéséhez. A Szörnyeteget mindenki a külseje, félelmet keltő viselkedése és múltja alapján ítéli meg. Belle azonban lassan felismeri, hogy ezek mögött egy sebzett, szeretetre vágyó személy rejtőzik. Elfogadása nem azt jelenti, hogy mindent jónak tart, amit a Szörnyeteg tesz, hanem azt, hogy nem azonosítja őt véglegesen a hibáival. Ez a tapasztalat segíti a Szörnyeteget abban, hogy kilépjen a róla kialakított képből, és változni kezdjen.

VERS

Pilinszky János: *Átváltozás*

Rossz voltam, s te azt mondtad, jó vagyok.
Csúf, de te gyönyörűnek találtál.
Végig hallgattad mindig, amit mondtam.
Halandóból így lettem halhatatlan.

Felhasznált és ajánlott irodalom

GYŐRI Gábor 2007. Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap. Mt 22,34–46. *Lelkipásztor*, 82. évf. 8–9. sz. 358–360. o.

HARRINGTON, Daniel J. SJ 1993. *Evangélium Szent Máté szerint*. Korda Kiadó, Szeged. (Szegedi kommentár – Újszövetség 1.)

KÁLDY Zoltán 1951. Szentháromság után 18. vasárnap.

Mt 22,34–46. *Lelkipásztor*, 26. évf. 9. sz. 385–386. o.

NOUWEN, Henri J. M. 2019. *A tékozló fiú hazatérése.*

Egy hazatalálás története. Ford. Balázs Katalin. Ur-sus Libris, Budapest.

SZÁNTÓ Enikő 2016. Szentháromság ünnepe után 18.

vasárnap. Mt 22,34–46. *Lelkipásztor*, 91. évf. 8–9. sz. 349–351. o.

VIVIANO, Benedict T. OP 2003. Evangélium Szent Máté

szerint. In: Thorday Attila (szerk.): *Jeromos-kommentár*. 2. köt. *Az Újszövetség könyveinek magyarázata*. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest.

WELTLER Rezső 1956. Szentháromság után 18. vasár-

nap – Mk 22,34–46. *Lelkipásztor*, 31. évf. 8–9. sz. 536–539. o.

■ HEINEMANN ILDIKÓ